

לכה את עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרסו
ערש"ק פרשת ויגש

"כזאת" למה לי?

העבודת בגלות בבחינת "יוסף"

בדין דלא ישמיע קולו בתפילתו

רגש היאוש - הסתת היצר

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויגש, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרסו), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי פוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

וכאשר הודיעוני מזה קראתיו והוכחתי, וגם אותי - בתור מנהל פועל - לא שמע.
 כעבור איזה זמן קראתיו שנית והוכחתי ועוד הפעם לא שמע, ולפי חקי תומכי
 תמימים הנה בהרצאה החדשית שהרצאתי לכ"ק אאמו"ר נבג"ם זי"ע נשיא תומכי
 תמימים הוכחתי להודיע גם מזה.

על כל פרטי ההרצאות הי' הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק רושם התשובה לפעמים בכתב
 יד קדשו ולפעמים הי' אומר לי בעל פה, ואני כותב, וכשהגיע לענין הזה הואיל כ"ק
 אאמו"ר לרשום בכתב יד קדשו לאמר:

"ריח הפה הוא מהמומין שכופין להוציא, ומי שעושה כן במזיד אין להתחשב עם זה
 שהוא מהתלמידים החשובים ולהתרות בו אשר אם לא יתקן הדבר ירחיקוהו מהשיבה".
 קראתי את התלמיד עוד הפעם והראיתי לו הפקודה, ובו ביום הלך אל הרופא והי'
 ככל האדם הבריאים.

(אגרות קודש ח"ד עמ' צא-צב)

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
 הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
 טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן העניינים

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בענייני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

חשיבות שמירת הנקיין

כשהגיע לענין הזה הואיל כ"ק אדמו"ר לרשום בכתב יד קדשו לאמר: "ריח הפה הוא מהמומין שכופין להוציא, ומי שעושה כן במזיד אין להתחשב עם זה שהוא מהתלמידים החשובים ולהתרות בו אשר אם לא יתקן הדבר ירחיקוהו מהישיבה"

ההשגחה על הנקיות היא מעלה גדולה

אל הנהלת מכינות תומכי תמימים בווארשא יצ"ו
שלום וברכה!

במענה על מכתבם . . הנה צריכים לעשות שיהיו תחת השגחתם בעניני רפואה, אם אפשר בחנם טוב יותר, וליכא בזה משום אטיא דמגן כו' ואם אי אפשר אז סכום זה אין צריך להיות למניעה, וההשגחה על הנקיות היא מעלה גדולה.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [הרש"ב] נבג"מ זי"ע אמר לאחד אשר קודם רחיצת הפה שחרית אין לברך - מלבד בימי התעניות - ברכות השחר, והאריך לייסר את מי שהי' לו ריח הפה ואמר לו אשר המלאכים היוצאים מדבורי תפלתך ותורתך המה מסריחים, והוא היפך גמור מענין הקרבנות שצריכים להיות ריח ניחוח.

"ריח הפה הוא מהמומין שכופין להוציא"

רשומה אצלי פקודה אחת של הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק נבג"מ זי"ע להנהלת [ישיבת] תומכי תמימים [בליובאוויטש] בחדש אייר שנת תרס"ט על אדות אחד התלמידים שהי' ריח פיו נודף ואחד המשגיחים צוה אותו לאמר שילך אל רופא שיניים לנקותם ולא רצה,

ה. מקרא אני דורש

"בזאת" למה לוי?

לשם מה שלח עמם יוסף מטען גדול כזה של מזון בשביל זמן קצר? / איך הוי עשרה חמורים כחשבון ששלח פרעה, הרי הוא שלח משא י"א חמורים? / ביאור דברי רש"י על חשבון עשרה חמורים ששלח יוסף ליעקב

(ני"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 151 ואילך)

ט. פנינים עיונים וביאורים קצרים

ברכת יעקב לנילוס / הרמו בגריסין של פול

י. יינה של תורה

העבודה בגלות ככהינת "יוסף"

טרוד בענייני מצרים אך דבוק בהשי"ת בתכלית / יעקב אבינו הי' מרומם לחלוטין מן העולם / "השיבנו . . ונוושעה" - על ידי עבודת יוסף

(ני"פ לקוטי שיחות חכ"ה עמ' 252 ואילך)

יד. פנינים רדוש ואגדה

גם היזק גורם לדברים טובים / הנהגת האחים עם יוסף - הגוף עם הנשמה

טז. חידושי סוגיות

בדין דלא ישמיע קולו בתפלה

יתלה השיטות השונות בדין לא ישמיע קולו בתפלה - בהגדרת מהות חיוב תפילה / עפ"ז יסיק ביאור בשי' הזהר בפרשתנו בזה

(ני"פ לקוטי שיחות חל"ה עמ' 192 ואילך)

יט. תורת חיים

שליחת האוש

כא. דרכי החסידות

חשיבות שמירת הנקיין

מאופנים הכי עיקריים בהסתת היצר הוא רגש היאוש

במענה על מכתבו . . בו כותב שלומד בשיבה שאין שם משגיח להדרכת הבחורים והוא בעצמו מסתובב בלי שום תכלית וחסר לו חשק בלימוד התורה כו' וכו'.

והנה ידוע מרז"ל אשר היצה"ר אומן גדול הוא במלאכתו, ובמילא בא לכל אחד ואחד בדרכים שונים ומשונים. ומאופנים הכי עיקרים בהסתתו הוא רגש היאוש "שאינ חשק ואין התמדה ואין דרך סלולה וכו' וכו' ובמילא אין כדאי השתדלות בענין הקשה ביותר וביותר או גם אי אפשרי".

וע"פ מרז"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, הנה בתורתנו הק' תורת חיים גם בעולם הזה הגשמי והחומרי גילו את כל הערמוניות והתחבולות הנ"ל בכדי שידע האדם מקורם ומי הוא הטוען את כל זה, כי באמת אין לכל הנ"ל כל יסוד, כי הרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ולכל אחד ואחד ניתנו לו הכחות להתגבר על יצרו (כיון שהקב"ה עוזרו) ולהתגבר גם על סביכתו, ושבאם רק ירצה וישתדל הרי כמאמר התנא דבי אליהו יכול הוא שיגיע מעשיו למעשה אברהם יצחק ויעקב, ובפרט באברך הנמצא בירושלים עיר הקדש ת"ו ובאהלה של תורה הנה פשוט הדבר שאין זה תלוי אלא ברצונו, ואם אין משגיחים הרי אדרבה צריך לעורר זה אצלו כחות פנימים שהוא ישגיח על עצמו, ובידעו שעל כל פשעים תכסה אהבת עצמו לא ילך בהתאם לטבעו ולרגילותו.

אלא שלכל דבר נצרכה סייעתא דשמיא ובפרט בדורנו בעקבתא דמשיחא חשך כפול ומכופל - ולכן מוכרח לימוד פנימיות התורה בכל יום שהיא נקראת אילנא דחיי בזהר הק' ח"ג דף קכ"ד ע"ב (נתבאר בארוכה באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ו) דלית תמן אחיזה לסטרא אחרא ולעו"ז. וכן הענינים הקשורים בעבודת התפלה, היינו לא רק תפלה בטרה אלא ג"כ נתינת פרוטה לצדקה קודם התפלה והתבוננות לפני התפלה בהענינים שלמד בתורת החסידות ואמירת שיעור תהלים - כפי שנחלק התהלים לימי החדש - לאחרי'.

ואז מתקיימת התחלת התפלה ועיקרה ברכת חונן לאדם דעת וכשיש דעת יש הבדלה בין אור לחשך כו'.

והשי"ת יזכהו אשר נוסף על שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, הנה יקבע שיעור בלימוד תורת החסידות ומאילנא דחיי זה יומשך תוספת חיות בלימוד תורת הנגלה ובהידור בקיום המצות בחיי היום יומים.

(אגרות קודש ח"י עמ' רמד ואילך)

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"כזאת" למה לי?

לשם מה שלח עמם יוסף מטען גדול כזה של מזון בשביל זמן קצר? / איך הוי עשרה חמורים כחשבון ששלח פרעה, הרי הוא שלח משא י"א חמורים? / ביאור דברי רש"י על חשבון עשרה חמורים ששלח יוסף ליעקב

א. בפרשתנו מסופר על התודעותו של יוסף לאחיו, ועל כך שהוא שלח אותם במהירות להביא את יעקב אביהם אל ארץ מצרים כדי שיוכלו להתראות יחד. ומספרת התורה על כך שיוסף שלח לאביו, על ידי אחיו, מתנה מיוחדת: "ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים משוב מצרים, ועשר אתונות נושאות בר ולחם ומזון לאביו לדרך".

והתקשו המפרשים בפירוש תיבת "כזאת" - מה באה להשמיענו? וכי מה הי' חסר במקרא אם הי' כתוב: "ולאביו שלח עשרה חמורים וגו'", שלכן הוצרכה התורה להוסיף תיבת "כזאת", "ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים"?

וביארו כמה מן המפרשים, שהכוונה בתיבת "כזאת" היא "כמו זאת", במשמעות של השוואה עם הידוע לנו מקודם לכן. והיינו, שבפסוק לפני כן מסופר על מתנתו של יוסף לאחיו: "לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות" - ובתיבת "כזאת" מתכוון הכתוב להשוות בין שתי המתנות, שמתנתו של יוסף לאביו היתה "כמו זאת" - כמו המתנה שנתן לאחיו. ובכוונתה של השוואה זו יש כמה שיטות ואופנים (ראה אבן עזרא, ספורנו, אור החיים, ועוד).

אמנם מדברי רש"י בפירושו מובן, שלדעתו לא התכוונה התורה להשוות את המתנה ליעקב שבפסוק זה עם המתנה לאחי יוסף שבפסוק הקודם. כי רש"י פירש: "שלח כזאת - כחשבון הזה. ומהו החשבון? עשרה חמורים". והיינו, שתיבת "כזאת" מתייחסת היא

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

שלילת הייאוש

הייאוש ממלחמה נגד היצר מהווה אפיקורסות ר"ל!

במענה על מכתבו . . בו מבקש תיקון על וכו', ואופן איך להלחם נגד זה בעתיד, היאוש תוקף אותו וכו'.

והנה מבואר בכמה מקומות אשר היאוש הוא אחד התחבולות והדרכים של היצר הרע להפיל את האדם ברשתו, ע"י ההסברה שכיון שלא יהי' בידו לנצח היצר הרע, ח"ו, הרי אין תכלית ותועלת במלחמתו נגדו, ומובן שרעיון זה הוא אפיקורסות ר"ל היפך האמונה, אשר השי"ת הוא בורא כל העולם והאדם בכללו, ולית אתר פנוי מני' ואמר לו בתורתו הק' בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, אלא שכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, וכבר ידוע פסק רז"ל אשר ח"ו לא זכה, הרי ר"ל יכולה להעשות לו סם מיתה (יומא ע"ב ב), לכן מוכרחת התפלה לפני אדון כל שהיא בקשת צרכי האדם, והצלת נפשו על אחת כמה וכמה, וכדי שתהי' התפלה מקובלת, צריכה להיות בטהרה ובפירוש המלות על כל פנים, ומה טוב לעתים קרובות ותכופות בנתינת קודם [התפלה] איזה פרוטות לצדקה, וכדברי רבותינו ז"ל על הפסוק אני בצדק אחזה פניך, ויתנהג בכל הנ"ל ויאמר לאחר התפלה של שחרית בכל יום השיעור תהלים כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

וכשיעשה את כל זה - אף כי כמנהג ישראל צ"ל בלי נדר - אזי לאט לאט תקל עליו המלחמה ומעט מעט יגרש את היצר הרע מגבולו, ומהנכון הי' שילמוד בעל פה מהתחלת פרק מ"א בספר התניא עד התיבות כעומד לפני המלך (שם דף נ"ו ריש עמוד ב), כן הי' מהנכון שיבדוק התפילין שלו.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

להחשבון של "עשרה חמורים"; ואם כן, אי אפשר לפרש שבא הכתוב להשוות את המתנה שבפסוק זה עם המתנה שבפסוק הקודם, שהרי בפסוק הקודם לא נזכרו חמורים כלל אלא רק כסף ושמלות, כך שאין כאן שום מקום להשוואה ביניהם.

ואם כן צריך ביאור לשיטת רש"י, לשם מה הוסיפה התורה תיבת "כזאת", ולא הסתפקה במלים: "ולאביו שלח עשרה חמורים"?

ב. ולכאורה אפשר הי' לפרש דברי רש"י, שתיבת "כזאת" באה להדגיש שהמתנה היתה כחשבון הזה, "עשרה חמורים" בדיוק, לא פחות ולא יותר.

אבל פירוש זה קשה ביותר - וכי מדוע נעלה על דעתנו שיוסף שלח חשבון אחר, שונה מהמפורש בכתוב, שלכן צריך להוסיף ולהדגיש "כזאת" - כחשבון הזה?!

ולכן יש שפירשו לאידך גיסא (פירוש ההגה"ה בדפוסי רש"י שלנו), שתיבת "כזאת" באה לשלול את המשמעות הפשוטה של "עשרה חמורים". והיינו, שאם הי' כתוב "ולאביו שלח עשרה חמורים", היינו מבינים כפשוטו - ששלח יוסף לאביו עשרה חמורים; ולכן הוסיפה התורה ואמרה "כזאת עשרה חמורים", להדגיש שלא שלח חמורים ממש, אלא רק ששלח לו "מטוב מצרים" בחשבון משא שנושאים עשרה חמורים. וזו כוונת רש"י באומרו "כחשבון הזה" - היינו, שלא שלח עשרה חמורים ממש, אלא רק כחשבון משא של עשרה חמורים [ולפי פירושו, הרי "כזאת" אין ענינו במשמעות של השוואה, "כמו זאת" - אלא במשמעות של דוגמא ודמיון בלבד, שהמתנה היתה רק כמו משא של עשרה חמורים, ולא עשרה חמורים ממש].

אבל, פירוש זה הוא חידוש גדול ביותר, שהרי פשטות לשון הכתוב משמעה שיוסף שלח חמורים ממש, כמובן. ואם אכן נתכוון רש"י להוציא את הכתוב מפשוטו, ולפרש שלא היו כאן עשרה חמורים ממש - הי' צריך לכתוב בסגנון ברור, ולומר: "כמשא של עשרה חמורים"; ומזה שכתב "כחשבון הזה", מובן שכוונתו היא למספר של עשרה חמורים, כפשטות הכתוב, ולא רק לכמות המשא שהם נושאים.

ואם כן עדיין לא העלינו ארוכה לתיבת "כזאת", שלפי דברי רש"י היא נראית מיותרת וחסרת משמעות.

ג. ויש לבאר, שבאמת גם לרש"י הכוונה ב"כזאת" היא במשמעות של השוואה ("כמו זאת"), שנתכוון הכתוב להשוות בין מתנה זו של יוסף לאביו לבין מתנה אחרת הכתובה מקודם לכן [ועל דרך שלמדו המפרשים הנ"ל]; אלא שלדעתו, אין ההשוואה ביחס למתנה שנתן יוסף לאחיו, אלא ביחס למתנה שנתן פרעה.

והביאור בזה:

לפני כן מסופר שפרעה ציווה את יוסף - "אמור אל אחיך זאת עשו **מענו** את

צ"ל דיבור הנשמע דוקא. וא"כ צ"ל שכל האיסור דהשמעת קול בתפלה הוא רק איסור צדדי ("מקטני אמונה", "מנביאי שקר"), כי בעצם, מצד גדר התפלה צ"ל התפלה בקול הנשמע דוקא, ורק מצד החשש ד"קטני אמונה" נאסר כו'. ועפ"ז יש לומר שזוהי דעת הטור שמוותר להגבי קולו בשביל שילמדו בני ביתו להתפלל, כיון שכל האיסור להגבי קולו הוא רק איסור צדדי, והותר גם בשביל טעם כזה.

אבל מאידך אף אי נימא דעיקר ענין התפלה הוא בקשת צרכיו ולהכי תפילה היא מצוה שבדיבור, מ"מ יש מקום לומר דעצם גדר התפלה מחייב דיבור בלחש דוקא, והיינו לפי שתפילה היא בקשה מאת מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצ"ל באימה וביראה, ולכן צ"ל התפלה בלחש דוקא, שאין זה מכבודו של מלך לדבר לפניו בקול רם, כלומר, הדיבור בלחש מורה על האימה ופחד בעמדו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה (והא דאמרו בכ"מ דקול מעורר הכוונה היינו רק דהוי גרם לעורר הכוונה, אבל מובן דכשהאדם מתעורר בכוונה ורגש הלב, הרי קול רם מבלבל הכוונה. ועיין היטב בשל"ה שער האותיות פב, ב. וראה שער הכוונות בתחלתו בשלילת תפילה בקול רם "להורות הכנעה ואימה ויראה לפני השי"ת").

אולם לדעת הב"י, עיקר ענין התפלה הוא הכוונה ומחשבת הלב, עבודה שבלב (עיי' בלקו"ש חל"ה ויגש א, שהדבר עולה היטב במה ששינה בשו"ע ריש סי' קא מל' הרמב"ם), וזהו גם הטעם שצ"ל התפלה בלחש דוקא, כי הדיבור בקול רם

בעירכב". והיינו, שפרעה, בשמעו שהם אחי יוסף, נתעורר אליהם ביחס של חיבה, ולכן אמר ליוסף שיתן לאחיו תבואה לטעון על חמוריהם – מתנה ליעקב וביתו.

וכשראה יוסף שפרעה שולח מתנה זו ליעקב, הבין שעליו ללמוד בקל וחומר שגם הוא עצמו צריך לשלוח מתנה לאביו יעקב, ואף גדולה יותר מזו של פרעה.

וזהו שאומר הכתוב: **וְאֶבְיֹוֹ שֵׁלַח** – יוסף מעצמו [מלבד מה שקיים את ציווי פרעה]; **כְּזֹאת** – כחשבון הזה, היינו כאותו החשבון ששלח פרעה: **עֲשֵׂה חֲמוּרִים**. ונוסף על השילוח כחשבוננו של פרעה, שלח גם – באותו מספר – **עֲשֵׂר** אתונות, כדי שמתנתו תהי' גדולה יותר מזו של פרעה.

ובהשוואה זו בין מתנת פרעה למתנת יוסף, מתכוון הכתוב ליישב תמיהה גדולה: הרי אחי יוסף חזרו אל ארץ כנען על מנת לשוב תיכף ומיד למצרים, וכפי שאמר להם יוסף – **וּמַהֲרַתֶּם** והורדתם את אבי הנה". ולשם מה שלח עמם יוסף מטען גדול כזה של מזון – **עֲשֵׂר חֲמוּרִים** . . ועשר אתונות נושאות בר ולחם ומזון?"

אלא, שמכיון ופרעה שלח מתנה ליעקב וביתו, הסיק יוסף שמחובתו גם לעשות כן, כי אין זה מכבודו של יעקב שמתנת יוסף נראית קטנה משל מתנת פרעה. ולכן שלח באותו חשבון ששלח פרעה – **עֲשֵׂר חֲמוּרִים** [ועוד הוסיף עליהם **עֲשֵׂר** אתונות"]. והיינו, שמשלוח זה לא נועד לפרנסה ומזון גרידא, אלא כאות מחווה וכבוד.

ד. אלא שבאמת עדיין אין הענין מיושב, שהרי פרעה אמר לאחי יוסף "טענו את בעירכב", שיטענו את חמוריהם – והם היו אז **אחד עשר** אחים, כך שהיו עמם **אחד עשר** חמורים, ולא רק **עֲשֵׂר חֲמוּרִים**! ואיך אפשר לומר איפוא שמתנת יוסף היתה "כזאת – כחשבון הזה" ששלח פרעה?

אך באמת רש"י לשיטתו. דהנה, לעיל בסוף פרשת מקץ (מד, י), כאשר נמצאה הגניבה באמתחת בנימין, טען יוסף שבעצם מעיקר הדין הרי כל האחים היו צריכים להיתפס בעוון זה. וכתב שם רש"י: **עֲשֵׂרָה** שנמצאת גניבה ביד אחד מהם – כולם נתפשים". וגם כאן צריך ביאור: הרי היו אחד עשר אחים – ולמה נקט מספר עשרה?

ובאמת שבדוחק ה"י אפשר לפרש ש"עשרה" לאו דוקא, אלא הכוונה היא במובן של חבורה; אבל כד דייקת שפיר בהמשך המקראות, הרי שאמנם היו אחד עשר אנשים, אך חמוריהם (והאמתחות שעליהם) היו רק עשרה:

בפרשת מקץ מסופר, כי בפעם הראשונה שירדו אחי יוסף לשבור בר במצרים, עיכב יוסף אצלו את שמעון. ומכיון שה"י רעב אז בארץ כנען, מובן, שאף שעיכב יוסף את שמעון בתור משכון, הרי לא היתה לו סיבה לעכב את חמורו. ומסתבר מאוד לומר, שיוסף הטעין את החמור במזון לפרנסת אביו ובני ביתו, ושלחו ביד האחים לארץ כנען. ומעתה, כאשר ירדו אחי יוסף למצרים בפעם השני, באו רק עשרה אחים עם עשרה

חמורים, ואילו לשמעון – שהצטרף אליהם במצרים, כאשר הוציא יוסף אותו אליהם – לא הי' חמור עמו. נואין לומר ששמעון קנה לו חמור לפני שיצאו לדרך, כי מפשטות הכתובים מוכח שמן הזמן שהוציא אליהם יוסף את שמעון עד שמילא את אמתחותיהם – הנטענות על חמוריהם – לא יצאו מבית יוסף. עיין היטב בס"פ מקץ]. ואם כן, כשאמר פרעה "טענו את בעירכם" הטעינו עשרה חמורים בלבד; ואתי שפיר ההשוואה בין מתנת יוסף למתנת פרעה, ומובן היטב הלשון "כזאת עשרה חמורים".

דתפלה, דצ"ל תפלה בלחש, ב) דהוא דין בכוננת התפלה, דמצד גוף התפלה שהיא "עבודה שבלב" צ"ל התפלה בלחש דוקא.

ומעתה יש לומר שג' אופנים הנ"ל מודגשים בחילוקי הגירסאות בהלימוד מתפלת חנה. דלפי הגירסא שלפנינו "מכאן שאסור להגבי' קולו בתפלתו", הלימוד הוא (כפשטות הלשון) האיסור להגבי' קול, שהוא כאיסור צדדי; לגירסת הרשב"א והרא"ש "מכאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו", ה"ז נוגע לגוף ענין התפלה, אבל בשייכות להדיבור דתפלה, דאופן הדיבור צ"ל שלא ישמיע קולו; ואילו לגירסת הרי"ף "שצריך שתהא תפלתו בלחש", שכתב בלשון חיובי, ה"ז לפי שתפלת לחש הוא מעצם החפצא דתפלה עבודה שבלב.

ובאמת י"ל דשורש פלוגתא זו בהגדרת איסור הגבהת הקול – נובע מפלוגתא כללית יותר בהגדרת עיקר ענין התפלה. דהנה ידוע שבגדר חיוב התפלה יש ב' ענינים: א) בקשת צרכיו, כפשטות הדבר, ב) עבודה שבלב, כדרשינן בש"ס ריש תענית עה"פ "ולעבדו בכל לבבכם", "איזו היא עבודה שהיא בלב . . . זו תפלה". ולפ"ז י"ל שהאופנים הנ"ל תלויים בהגדרת העיקר מבין השנים, דאת"ל שבקשת צרכיו עיקר, ה"ה בעיקרה מצוה שבדיבור, כאדם המבקש צרכיו מאת המלך, שבקשתו ע"י דיבור. ולפ"ז יש מקום לומר שדיבור התפלה צ"ל דוקא בקול הנשמע לאחרים, כי זהו גדר הדיבור, בשביל הזולת. דאע"פ שהקב"ה יודע מחשבות, מ"מ מצד האדם המתפלל צ"ל בקשתו ע"ד וכמו שמבקשים ממלך בשר ודם, ומעתה מובן שבעצם

לתכלית זה, ופירוש עד כלשון כד"י, אבל הב"י עצמו פי' "שהי' מגבי' קולו עד שהי' נמשך מזה במקרה דילפי' מיני' בני ביתי' אע"ג דתניא המגבי' קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר (ברכות כד:): הא איתמר עלה (שם) דאם אינו יכול לכוין בלחש מותר כו". ומסיים בב"י שם: וכן פירשו הרי' יונה והרא"ש בפרק מי שמתו. ונמצאה פלוגתא בטעם ההיתר להשמיע קולו לאחרים, דלהטור מותר אפי' רק כדי שילמדו אנשי ביתו להתפלל, משא"כ להב"י ההיתר הוא רק כאשר עי"ז יוכל לכוין כדבעי.

והנה מקור הדין דלא ישמיע קולו ילפי' בש"ס (ברכות לא.) ממ"ש בחנה "וקולה לא ישמע", "יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר מפורש על ידי חנה שנאמר וקולה לא ישמע", ולהלן שם בסוגיין "כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה . . . וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגבי' קולו בתפלתו" (כ"ה הגירסא לפנינו), אבל בחי' הרשב"א על אתר הגי' "מכאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו" (ועד"ז הוא ברא"ש (ברכות פ"ה ס"ח) וטור כאן). וברי"ף בסוגיין איתא "מכאן למתפלל שצריך שתהא תפלתו בלחש". וצ"ב בטעם חילוקי הגירסאות.

והנראה בזה, דהנה בגדר השמעת קול בתפלה יש בכלל ב' דינים, א' דין איסור השמעת קול בתפלתו [וע"ד מ"ש בברייתא דלעיל בברכות כד: "המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמונה", "המגבי' קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר"], ב' דין מצוה דתפלה בלחש מצד עצם גדר התפלה. ובדין הב' גופא י"ל ב' אופנים: א) שהדין הוא מצד גדר דיבור

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

הרמז בגריסין של פול

ולאביו שלח . . מטוב מצרים

מדרש אגדה – גריסין של פול
(מה, כג. רש"י)

יש לבאר ע"ד הרמז הטעם שמכל טוב מצרים שלח יוסף ליעקב דווקא גריסין של פול:

יוסף ידע שכשיגיעו השבטים ליעקב ויגידו לו שיוסף עדיין חי, יוכרחו להגיד ליעקב שמכרו אותו, ויצטער יעקב ע"ז, ורצה יוסף למעט צערו של אביו.

ולכן שלח אליו גריסין של פול, כי גריסין של פול "הם פולים שבורים לחלקים" (גור-ארי' כאן), ובזה רמז לו שכמו שפולים אף דשבורים הם הנה דווקא מאכל זה הי' חשוב ביותר במצרים, כמו"כ דווקא עי"ז שמכרו השבטים את יוסף יצאה טובה "למחוי" שלחני אלוקים לפניכם" (פרשתנו מה, ה), ולכן אל יצטער ע"ז שמכרו השבטים את יוסף.

(נ"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 151 ואילך)

ברכת יעקב לנילוס

ויברך יעקב את פרעה

ברכו שיעלה נילוס לרגליו
(כו, י. רש"י)

לכאורה הדבר תמוה ביותר, איך בירך יעקב את פרעה בנוגע לנילוס, והרי "פרעה והמצריים היו עובדים ליאור" (תנחומא וארא פ"ג), ואיך בירך את פרעה בקשר לע"ז?

ויש לומר, שהיא הנותנת, דהרי הטעם שהנילוס הי' הע"ז של מצרים, הוא דמכיון ש"אין ארץ מצרים שותה מי גשמים, אלא נילוס עולה ומשקה" (רש"י פרשתנו שם), חשבו המצריים שהנילוס הוא המביא להם פרנסתם.

אך כשברך יעקב "שיעלה נילוס לרגליו", וברכתו נתקיימה, ראו שאין הנילוס עולה מכח עצמו, ורק מכח הבורא ית"ש הוא זה שעולה, ונמצא, שע"י ברכת יעקב נחלשה הע"ז של מצרים.

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ו עמ' 31)

חידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בדין דלא ישמיע קולו בתפלה

יתלה השיטות השונות בדין לא ישמיע קולו בתפילה – בהגדרת מהות חיוב תפילה / עפ"ז יסיק ביאור בשי' הזהר בפרשתנו בזה

ויהא בחשאי ממש. ובאמת הכי נמי דעת התוספתא, כמ"ש בטור או"ח סי' קא "א"א הא דאמר שלא ישמיע קולו בתפלתו שצריכה שתהי' בלחש עד שלא תשמע אפילו לאזניו ומביאין ראי' מן התוספתא (ברכות ג, ט) יכול יהא משמיע לאזניו כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע", ומסיים "ומיהו בגמרא דידן (ברכות לא.) אינו ממעט אלא השמעת קולו דמשמע שמשמיע קולו לאחרים אבל לאזניו יכול להשמיע והכי איתא בהדיא בירושלמי כו". ויל"ע ביסוד הפלוגתא.

והנה אף שלכו"ע אסור להשמיע קולו לאחרים, איתא בירושלמי שם ר' יונה כד הוי מצלי בכנישתא הוה מצלי בלחשיה וכד הוה מצלי גו בייתי הוה מצלי בקלא עד דילפון בני ביתא צלותי מיני". ובטור שם למד מכאן ד"אם משמיע קולו . . שילמדו ממנו בני ביתו מותר", ופי' מהר"י אבוהב (הובא ביתו יוסף) דלהטור הא דילפין מר' יונה בני ביתי היינו "שהי' עושה

בזהר פרשתנו רי, א: לא אצטריך לי' לבר נש למשמע קלי' בצלותי' אלא לצלואה בלחש בהווא קלא דלא אשתמע ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר, וסימניך והקל נשמע (פרשתנו מה, טז), קל בלא וא"ו נשמע, דא היא צלותא דהיא בחשאי דכתיב בחנה וקולה לא ישמע דא היא צלותא דקב"ה קביל. כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקונא כדקא יאות וליחדא יחודא דמרי' כדקא יאות בכל יומא. ע"כ. והחיד"א בניצוצי הזהר ציין ע"ז לשל"ה שביאר דדעת הזהר היא שלא רק שלא ישמיע קולו לאחרים בתפילתו אלא שגם לא ישמיע לאזני עצמו, והביאו נמי הזהר פ' ויקהל שמשמעו כך. וכן פי' דעת הזהר בעולת תמיד להרח"ו ענין התפלה, והחיד"א בברכ"י סק"א סק"ג, מחזיק ברכה סי' תקפב אות ז' ועוד (ודלא כמ"ש המג"א או"ח סי' קא); והיינו דלהזהר הא דקיי"ל לא ישמע קולו בתפלה (ברכות לא.) היינו שאפי' הוא עצמו לא ישמע קולו,

פנינים

דרוש ואגדה

וגמל להם טובות.

ומזה יש ללמוד בנדוד, כי הן הן הדברים, וכמבואר בספר התניא (אגרת הקודש סי' כה) דכ"שבן אדם שהוא בעל בחירה מקללו או מכהו או מזיק ממונו" על האדם לדעת ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים והרבה שלוחים למקום" ו"מאת ה' היתה זאת לו".

ומעתה, מכיון ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס, ב), ו"אין דבר רע יורד מלמעלה" (בראשית רבה פנ"א, ג. וראה תניא - אגרת הקודש סי' יא), א"כ, אף אם נראה שחבירו הזיק לו, מ"מ מכיון ש"מאת ה' היתה זאת לו" ברור שבמעשיו אלו גרם לו חבירו דבר טוב ומועיל. ועל הטובה הזאת שגרם לו חבירו במעשיו בשליחותו של מקום, יש לגמול ב"טובות".

[וזו שחבירו נקרא 'חייב' מבואר זה באגרת הקודש שם בארוכה, שהוא מצד רוע בחירתו. ואכ"מ].

(ניפ לקופי שיהות ח"ה עמ' 247 הערה 48)

להתנהג עם חבירו במדת חסד" ו"לסבול ממנו עד קצה האחרון ולא לכעוס ח"ו, וגם שלא לשלם לו כפעלו ח"ו, אלא אדרבה לגמול לחייבים טובות, כמ"ש בזהר ללמוד מיוסף עם אחיו".

ולכאורה תמוה הדבר, דאף שאפשר להבין שעל האדם להעביר על מדותיו ולא לשלם לחבירו כפעלו ר"ל, אך מדוע עליו "לגמול לחייבים טובות", הרי השני החייב עשה לו רעה, ומדוע עליו לשלם לו על כך בטובה?

ויש לבאר הדברים ע"פ מה שכתב שם שדבר זה יש "ללמוד מיוסף עם אחיו", דהנה אצל יוסף הצדיק, אף שהאחים "חשבתם עלי רעה" מ"מ ראו כולם ש"אלקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה, להחיות עם רב" (לשון הכתוב ויחי נ, כ). ונמצא, דהגם שמתחילה ה' נראה שהאחים הזיקו ליוסף ח"ו, הנה לבסוף נתבררה האמת שפעולתם גרמה לדבר טוב. ומכיון שהם אלו שגרמו לטובתו של יוסף, לכן שילם להם יוסף על מעשיהם,

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

העבודה בגלות בבהינת "יוסף"

טרוד בענייני מצרים אך דבוק בהשי"ת בתכלית / יעקב אבינו הי' מרומם לחלוטין מן העולם / "השיבנו... ונוושעה" - על ידי עבודת יוסף

בני ישראל כולם נקראו על שם יוסף, וכפי שנאמר (תהלים פ, ב) "רועה ישראל האזינה, נוהג כצאן יוסף". הטעם לכך שנקראו על שם יוסף, הוא משום "שהוא פרנסם וכלכלם בימי הרעב" (רש"י שם), כמסופר בפרשתנו (מז, יב) "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף". ומכיון שמציאותם של בני ישראל התקיימה אז בזכות יוסף, לכן נקראים בני ישראל על שמו לנצח.

אבל יש לתמוה, ובשתיים:

א. תמוה מאוד לומר שבני ישראל יקראו על שם מי שהצילם לפני שנים רבות, ובפרט שהצלה זו הייתה במשך תקופה קצרה בלבד.

ב. המזמור "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף" הוא בקשות ותחינות להשי"ת, שיחוס וירחם על בני ישראל, וכפי שמבקשים במזמור זה: "האזינה", "הופיעה". וצריך לומר שהתארים שבהם מכונים בני ישראל במזמור זה, הם בכדי לעורר את זכותם לקבל את ישועת השי"ת. ואם כן יש לתמוה, איזו זכות מיוחדת מזכירים בכך שמכנים את בני ישראל על שם יוסף?

טרוד בענייני מצרים אך דבוק בהשי"ת בתכלית

עבודת השי"ת של יוסף הצדיק הייתה שונה מעבודתם של שאר השבטים (בהבא לקמן ראה בארוכה תורת חיים קא, ד ואילך):

הנהגת האחים עם יוסף - הגוף עם הנשמה

נאמר בשיר השירים (ח, א) "מי יתנך כאח לך", ופירש רש"י שמבקשים ישראל מהקב"ה "שתבוא לנחמני כדרך שעשה יוסף לאחיו, שגמלוהו רעה, ונמכר מקום] נאמר בו וינחם אותם". והיינו, דכאשר ישראל עוברים על רצון ה', משולים הם להנהגת האחים עם יוסף, שלכן מבקשים שהקב"ה יתנהג איתם באופן שיוסף גמל לאחיו - טובה תחת רעה.

ויש לומר בביאור הדברים:

כאשר יורדת הנשמה ממקורה למעלה, ומתלבשת בגוף גשמי, הרי זו "ירידה גדולה ובחינת גלות ממש" (תניא פל"י), כי הגוף השפל כולא בתוכו את הנשמה, ואינה יכולה להתענג מזיו השכינה כשם שהייתה למעלה. גלות ומאסר זה, כוונה ותכלית יש בהם, שהנשמה תעבוד עבודתה בגוף ובענייני העולם שבסביבתה ותשתמש בהם לענייני קדושה, עד אשר גם בעניינים גשמיים שפלים אלו תשרה השכינה. ועל ידי שמשלמת הנשמה את תכלית ירידתה, פועל הדבר עלי' גם בנשמה עצמה, שמשגת עילויים שלא הייתה יכולה להגיע אליהם אלא על ידי עבודתה בזיכרון הגשמיות.

והנה כאשר האדם עובד עבודתו, ומתעסק בזיכרון וקידוש העולם, הרי הגלות "שווה" לנשמה, שהרי על ידי זה היא משלימה את כוונת ירידתה למטה. וממילא כל עיווי וייסורי הנשמה מהיותה בגוף, כאין ואפס

נחשבו, כי שכרה ואושרה הנצחיים שזוכה להם על ידי מילוי שליחותה, הם שלא בערך לגבי ייסורי העולם הזה החולפים. אך אם האדם שקוע בענייני העולם ורודף אחר הגשמיות והחומריות, הרי אין לשער את גודל הצער של הנשמה, שלא זו בלבד שאינה ממלאת שליחותה, אלא מורידים אותה עוד יותר בעניינים גשמיים נחותים מכפי שהייתה בעת ירידתה למטה.

ומכיוון שהנשמה היא "חלק אלוהי ממעל ממש" (ראה תניא פ"ב), הנה הצער של הנשמה הוא גם גלות וצער השכינה, ונמצא שעל ידי הנהגתו הבלתי רצוי של האדם, הוא מוריד כביכול את הנשמה ואת השכינה בגלות ובמאסר, שהרי נמצאת הנשמה (והשכינה) בגלות ומאסר הגוף ללא תכלית וללא תועלת.

וזהו שנמשלה הנהגתו של האדם שאינו ממלא שליחותו, למכירת האחים את יוסף, כי גם האדם כשאינו עוסק בזיכרון העולם הוא מוריד את השכינה ואת הנשמה בגלות, כדרך שעשו אחי יוסף ליוסף.

(עי' ספר המאמרים מלוקט אייר עמ' רנא ואילך. לקוטי שיחות ח"ה עמ' 435)

גם היזק גורם לדברים טובים

איתא בספר התניא (פ"ב): דכאשר "עולה לו מהלב למוח איזו טינא ושנאה ח"ו או איזו קנאה או כעס או קפידא ודומיהן" על חבירו, על האדם להסירן ממוחו, ועליו "לעשות ההפך ממש,

לקראת שבת

יא

כל השבטים היו רועי צאן. ולא בכדי בחרו לחלקם פרנסה זו, אלא משום שכל שאר ענייני מסחר וכדומה מטרדיים את הנפש ומפריעים את האדם מעבודת השי"ת. ואילו רעיית הצאן היא עבודה שאינה דורשת את העמקת והטרדת הנפש, וכך היו יכולים לעבוד את השי"ת באין מפריע.

לעומתם, יוסף הי' טרוד בכל מיני טרדות של עיסוקים בעניינים גשמיים. תחילה הי' ממונה על בית פוטיפר - "ויפקידהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו (וישב לט, ד), בהיותו בבית האסורים, הנה "את כל אשר עושים שם הוא הי' עושה" (שם, כב), ובהיותו משנה למלך הי' מנהל את כל ענייני מצרים - "על פיך ישק כל עמי" (מקץ מא, מ), דבר הכרוך בטרדות עצומות!

יתירה מזו: לא זו בלבד שיוסף הי' טרוד בענייני העולם הגשמיים, אלא הי' נתון בגלות תחת שליטת אומות העולם, ואפילו בהיותו משנה למלך הרי הי' זה באופן ש"הכסא אגדל ממך" (שם) - הוא הי' נתון תחת מרותו של פרעה.

ולמרות טרדותיו וגלותו, לא בלבוהו כל אלו מעבודתו ית', והי' תדיר בתכלית הדביקות בהשי"ת.

בכך מתבטאת מעלתו של יוסף על כל אחיו: לפי דרגתם הרוחנית של השבטים, היו מוכרחים להתנתק מענייני וטרדות העולם. אילו היו עוסקים במסחר או נתונים בגלות, הי' הדבר מפריעם מעבודתם ומורידם מדרגתם הרוחנית. ואילו יוסף הי' בדרגה רוחנית נעלית ביותר, עד שהי' מסוגל להתעסק בטרדות גשמיות עצומות, תחת שליטת פרעה, ועם זאת להישאר דבוק בהשי"ת בתכלית השלימות.

יעקב אבינו הי' מרומם לחלוטין מן העולם

יעקב אבינו הי' גם הוא בגלות ושעבוד. הוא הי' עשרים שנה בבית לבן, ועבד באופן של "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה . . . עבדתיך" (ויצא לא, מ-מא). שעבודו של לבן הי' קשה כל כך, עד שטען כלפי יעקב "הבנות בנותי . . . וכל אשר אתה רואה לי הוא" (שם, מג).

ואף אצל יעקב, כמו אצל יוסף, מצינו שלא נחלשה עבודתו הנעלית במאומה, וכפי שהעיד בעצמו "עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" (וישלח לב, ה ופרש"י).

אמנם, חילוק גדול יש בין עבודתו של יעקב בגלותו לעבודתו של יוסף במצרים:

יעקב אבינו (ראה במקור הדברים שכן הוא גם בנוגע לאבות שהיו רועי צאן), גם בהיותו נתון בגלות לבן, לא הי' צריך להתעסק עם עניינים גשמיים שיש בהם טרדה לעבודתו ית'. עיסוקו הי' ב"שדה ארם", והי' רועה צאן - עבודה שאינה דורשת העמקת הדעת. גם בהיותו בגלות הי' יעקב יכול לעבדו ית' בלי טרדות של מסחר וניהול עניינים גשמיים.

וטעם הדבר שגם בגלות הי' יעקב רועה צאן, הוא משום שיעקב אבינו הי' בדרגה רוחנית נשגבה כזו שהי' מרום מן העולם ומן הגשמיות לגמרי. אצל יעקב אבינו לא הי' חושך העולם נחשב מאומה, והי' מאיר אצלו אור הקדושה תמיד. ומכיוון שבעבודתו הרוחנית לא הי' חושך העולם תופס כלום, התבטא הדבר גם בגשמיות – שגם בגלות עיסוקו הי' ברעיית צאן, עבודה שמשאירה את האדם למעלה מענייני העולם.

דבר זה התבטא גם במלחמתו עם שרו של עשו. סופה של ההתאבקות הייתה ש"שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (וישלה לב, כט) – יעקב הוא שר ומושל ובעל הבית על כל ענייני העולם, וגם על שרו של עשו. ועד ששרו של עשו מודה על כך בעצמו, וקורא שמו "ישראל" – כי שרית" וגו'. וזאת משום שיעקב הוא למעלה מן העולם והגלות, והרי הוא שולט עליהם.

לעומת זאת, אצל יוסף הי' חושך העולם תופס מקום נרחב, הוא השתעבד בפועל לעבודת קשות ומטרידות ביותר. וחרף היותו בעומק חשכת טומאת העולם, מכל מקום הצליח יוסף להישאר שלם בעבודת השי"ת, ולהיות בדביקות תמידית בו ית'.

ונמצא אם כן, ששלוש דרגות יש ביחס לגלות ולחושך העולם:

יעקב הי' מרום מענייני החושך והגלות, וגם הגלות לא הטרידתו מעבודת ה'; **השבטים** לא היו יכולים להיות בגלות כי הדבר הי' מורידם מדרגתם; ואילו **יוסף** הי' בעומק טרדות הגלות, ואף על פי כן נותר בדרגתו הרוחנית הנשגבה.

"השיבנו . . ונוושעה" – על ידי עבודת יוסף

על פי מה שנתבאר למעלה בעומק עניין עבודת יוסף, יובן היטב מדוע נקראו בני ישראל לדורות על שם יוסף דווקא:

יוסף הוא זה המעניק לבני ישראל כח לעבוד את השי"ת ולהישאר דבוקין בו גם בעת של העלם והסתר, כאשר שקועים בעמקי הגלות. והוא סוד מה ש"פרנסם וכלכלם בימי הרעב", שלא הייתה זו פרנסה גשמית בלבד, אלא הי' בזה גם נתינת כח רוחנית לעבוד את השי"ת כראוי גם בימי "רעב" רוחני – גלות והסתרה.

בפרק שבו מופיע הפסוק "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף", נאמר שלוש פעמים "השיבנו האר פניך ונוושעה", משום שבפרק כולו "רמז להם בו שלוש גליות, והתפלל עליהם" (רש"י עה"פ).

ומכיוון שפרק זה מדבר אודות גלותן של ישראל, הרי בשביל עבודת בני ישראל בתקופה זו יש צורך בנתינת כח מיוסף דווקא, ועל כן נקראו בו בני ישראל בשם "יוסף", להורות על הירושה והכח שמקבלים ממנו להצליח להדבק בכורא ית"ש גם בשעת חושך ו"רעב" רוחני.

וכך הוא הפירוש הפנימי במזמור זה:

תחילה נאמר בכתוב "רועה ישראל" האזינה". יהודי יש בו בפנימיות נשמתו את הכח להתעלות מן הגלות, כיעקב שנקרא "ישראל", והי' שר ומושל על כל ענייני העולם. וממילא דורשים מהשי"ת שיאזין לתפילתן של "ישראל" – "האזינה".

אמנם, עיקר המעלה היא מה שמוסיף הכתוב ואומר "נוהג כצאן יוסף", יהודי נמצא בגלות והוא מוטרד על ידי העניינים הגשמיים והמסתירים על אלוקות, ומכל מקום הרי הוא נותר בדבקות בהשי"ת ושלם ביהדותו. כח זה מגיע מיוסף הצדיק, שאף הוא הי' שקוע בגלות קשה ומכל מקום נותר דבוק בהשי"ת בשלמות.

